

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ У ФОРМУВАННІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКІВ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF THE TRENDS IN CREDIT PORTFOLIO BUILDING IN UKRAINIAN BANKS

УДК 336.77(477)

Нетребчук Л.О.

старший викладач кафедри банківської справи Київський національний торговельно-економічний університет

Петриченко Г.С.

студент Київський національний торговельно-економічний університет

У статті проаналізовано показники динаміки обсягів кредитного портфеля банків України. Визначено особливості формування його структури. Досліджено ключові тенденції змін у масштабах та якості кредитного портфеля банків України протягом 2013–2017 рр. Визначено основні чинники, що обумовлюють траєкторії змін у формуванні кредитного портфеля. Окреслено перспективи нарощування обсягів кредитного портфеля банків.

Ключові слова: кредити, кредитний портфель, структура портфеля, непрацюючі кредити, динаміка, тенденції, чинники змін.

В статье проанализированы показатели динамики объемов кредитного портфеля банков Украины. Определены особенности формирования его структуры. Исследованы ключевые тенденции изменений в масштабах и качестве кредитного портфеля банков Украины в течение 2013–2017 гг. Определены основные факторы, обуславли-

вающие траектории изменений в формировании кредитного портфеля. Определены перспективы наращивания объемов кредитного портфеля банков.

Ключевые слова: кредиты, кредитный портфель, структура портфеля, неработающие кредиты, динамика, тенденции, факторы изменений.

The purpose of the article is to present analyzes the dynamics of credit portfolio volume of Ukrainian banks. The peculiarities of formation of its structure were determined. The main trends in the scale and quality of the credit portfolio of banks of Ukraine during 2013–2017 were investigated. The main factors determining the trajectory of changes in the formation of a credit portfolio were identified. The prospects of increasing the volume of the credit portfolio of banks were outlined.

Key words: loans, loan portfolio, portfolio structure, non-working loans, dynamics, trends, factors of changes.

Постановка проблеми. Основну частину активних банківських операцій становить кредитування, яке генерує банківським установам як прибутки, так і ризики, тому вимагає особливої уваги та виважених дій з боку керівництва. Формування кредитного портфеля в умовах нестабільного розвитку економіки, глобалізаційних процесів, нестабільності фінансових ринків і посилення конкуренції на ринку банківських послуг вимагає ефективнішого управління ним. А початковим етапом у процесі розроблення та прийняття відповідних управлінських рішень є аналіз, в ході якого виявляється проблемна ситуація, що потребує вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У дослідженнях останніх років, що стосуються банківської діяльності, усе більше уваги приділяється кредитній діяльності банків, зокрема процесам формування та аналізу кредитних портфелів. Ця тематика знайшла відображення у низці праць вітчизняних науковців та практиків, зокрема в роботах М. Алексеєнка, О. Васюренка, О. Дзюблюка, М. Крупки, І. Лютого, В. Міщенко, А. Мороза, М. Савлука, В. Виноградної, І. Кирилової, О. Яременка, М. Квасній, Ю. Тисячної, І. Карбівничого. Проте безперервний розвиток банківської системи вимагає постійного проведення аналізу кредитних портфелів банків для отримання об'єктивної оцінки результатів їх кредитної діяльності, виявлення тенденцій та оцінювання чинників, що спричиняють зміни.

Постановка завдання. Головною метою наукової статті є аналіз результативності кредитної діяльності банків України задля оцінювання тенденцій, пов'язаних з формуванням їх кредитних

портфелів на сучасному етапі, а також виявлення ключових аспектів, що загалом впливають на стан та вектори змін кредитного портфеля.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Кредитний портфель банку є сукупністю залишків наданих кредитів станом на певну дату, що відображає результат діяльності банку з реалізації його кредитної політики. Надання кредитів залишається однією з найдохідніших банківських операцій, котра забезпечує стабільність існування банку в майбутньому, а отже, впливає на стабільність системи загалом. Крім того, розвиток банківського кредитування перебуває в тісному взаємозв'язку з економічним розвитком країни, тому аналіз кредитної діяльності банків є вкрай важливим. Так, фактичний рівень формування кредитного портфеля використовують для аналізу поточної кредитної діяльності, контролю за наданням та поверненням кредитних ресурсів, оперативного та ефективного управління кредитним портфелем, прогнозування результатів кредитної діяльності та прийняття на основі результатів аналізу виважених управлінських рішень.

Отже, розпочнемо дослідження кредитного портфеля банків з оцінки обсягу наданих кредитів та їх частки у загальних активах банків (табл. 1).

Як видно з табл. 1, за 5 років (2012–2016 рр.) українські банки загалом наростили обсяги своїх кредитних портфелів, а саме з 84 2839 млн. грн. до 1 031 255 млн. грн., що у відсотковому співвідношенні дорівнює приросту на 22,4%. Проте якщо розглядати детально по роках (рис. 1), то ми не помітимо єдиної тенденції у зміні обсягів кредит-

Обсяги кредитів, наданих банками України за 2012–2017 рр., млн. грн.

№	Показники	Залишки станом на 31 грудня відповідного року					
		2012	2013	2014	2015	2016	2017*
1	Активи банків	1 269 663	1 412 061	1 516 116	1 589 476	1 772 461	1 794 346
2	Кредити надані	842 839	931 941	1 058 190	1 023 210	1 031 255	1 020 850
	з них:						
2.1	кредити резидентам	838 997	929 553	1 032 977	989 130	1 003 858	976 485
2.1.1	кредити, що надані суб'єктам господарювання	632 026	722 249	813 986	810 805	838 725	812 587
2.1.2	кредити, надані фізичним особам	183 117	188 533	206 681	170 822	159 957	161 128
2.1.3	міжбанківські кредити	23 854	18 771	12 310	7 503	5 176	2 770
2.2	кредити нерезидентам	3 842	2 388	25 213	34 080	27 397	44 365

* дані станом на 30 вересня

Джерело: складено авторами на основі [1; 2]

них портфелів. Так, протягом 2012–2014 рр. відбувся такий приріст: 10,6% та 13,5% відповідно, за підсумками 2015 р. – спад на 3,3%, за підсумками 2016 р. – знову приріст у розмірі 0,8%. Якщо у 2013 р. банки вели активну кредитну діяльність, кредитуючи як домогосподарства, так і корпоративний сектор [3, с. 24], то упродовж 2014–2015 рр. кредитна активність банків була низькою, адже обсяг кредитів, наданих за новими договорами, скоротився, що пояснюється скороченням ресурсної бази, погіршенням плато- та кредитоспроможності, погіршенням платіжної дисципліни позичальників та високим рівнем невизначеності відносно подальшого економічного розвитку, який змушував банки більш уважно відноситись до фінансового стану потенційних позичальників чи призупинити на деякий час кредитування. Збільшення обсягів кредитних портфелів впродовж 2014 р. відбувалось у зв'язку із суттєвою девальвацією національної валюти, що вплинуло на зростання кредитних

залишків у гривневому еквіваленті. У 2015 р. через високі ризики неповернення кредитів і значний накопичений портфель проблемної заборгованості банки переважно фокусувалися на реструктуризації боргів; збереженні конструктивних відносин з наявними кредитоспроможними позичальниками; переуступленні та продажі проблемних активів [4, с. 12; 5, с. 60]. У 2016 р. загалом кредитна активність банків залишалася низькою, особливо у першому півріччі. У другій половині року кредитування в гривні дещо поживалось, а його основою стали кредити державних банків держмонополіям та кредитування великих агропромислових корпорацій. До того ж зросли обсяги реструктуризації валютних кредитів у гривневій, завдяки чому покращилися перспективи обслуговування боргів позичальниками. Крім того, у 2016 р. зниження вартості фондування дало змогу банкам у другому півріччі знизити відсоткові ставки за кредитами для бізнесу більше, ніж дешевшали депозити населення. Проте вартість нових кредитів усе ще залишалася високою, а тому вони залучалися переважно на короткий термін на фінансування обігового капіталу [6; 7].

На кінець 3-го кварталу 2017 р. обсяг наданих кредитів становив 1 020 851 млн. грн., що у відсотковому відношенні до підсумку попереднього року дорівнює 99,0%. Це дало підстави стверджувати, що тенденція до зростання, яка була започаткована у 2016 р., буде збережена і до кінця 2017 р. До того ж у 2016 р. НБУ ініціював проект «Відновлення кредитування в Україні», згідно з яким ключовим завданням Національного банку та банків у 2017 р. ставало відновлення кредитування реального сектору та домогосподарств [8, с. 13]. Причому, згідно з даними опитування НБУ, понад 70%

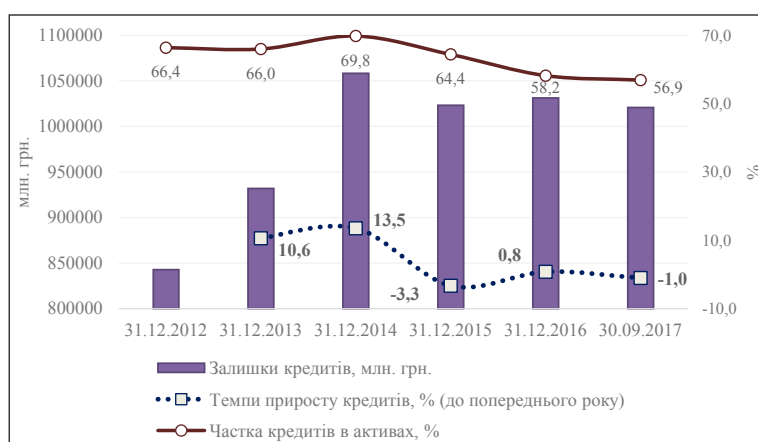

Рис. 1. Динаміка залишків та темпи приросту наданих кредитів, їх частки в активах банків України протягом 2012 р. – вересня 2017 р.

Джерело: розраховано та побудовано авторами на основі [1; 2]

фінансових установ очікували на зростання кредитного портфеля підприємств протягом 2017 р., а пожвавлення кредитування у споживчому сегменті передбачало 64% опитаних [9]. Поки що важко сказати, чи справдились очікування банків (це буде відомо за результатами річної звітності), але кредитна діяльність зростає, хоча передбачення суттєвого зменшення відсоткових ставок за кредитами поки що не справдились, незважаючи на падіння ставок за депозитами. На думку експертів, лише через півтора роки після зниження вартості депозитів повинна знизитись і вартість кредитів, однак 15 грудня 2017 р. НБУ знову підвищив облікову ставку, яка є орієнтиром для банків під час формування кредитних ставок.

Аналізуючи частку кредитів у активах банків (рис. 1), ми бачимо, що її значення протягом досліджуваного періоду загалом зменшилось з 66,4% до 56,9%, досягнувши максимуму у 2014 р. (69,8%) та мінімуму у 2016 р. (58,2%). Але всі ці значення свідчать про те, що частка кредитів в активах банків України була і залишається досить високою. Збільшення частки свідчить про те, що, по-перше, банк розширює свою кредитну діяльність; по-друге, ступінь ризикованості банківських операцій збільшується в результаті зниження диверсифікованості активів. Окрім того, якщо частка кредитів перевищує 50% робочих активів, то це характеризує політику банків як агресивну. На фоні цього слід відзначити, що з 2015 р. частка кредитів в активах банківської системи України почала поступово зменшуватись. Причинами цього були обережність та стриманість банків у здійсненні кредитної діяльності, а також значне нарощення обсягів операцій з цінними паперами, зокрема НБУ та центральних органів державного управління. Так, протягом 2015 р. в банківській системі зберігався структурний профіцит ліквідності. За таких умов НБУ впливав на процентні ставки міжбанківського кредитного ринку за допомогою операцій з вилучення ліквідності шляхом розміщення власних депозитних сертифікатів (станом на кінець 2015 р. вони досягли 89,3 млрд. грн., збільшившись лише за рік на 69,7 млрд. грн.) [5].

Оскільки кредитний портфель складається з двох частин, а саме міжбанківського та клієнтського, проаналізуємо їх динаміку (рис. 2).

Аналізуючи таку структуру кредитного портфеля за 2012 р. – третій квартал 2017 р., відзначаємо, що частка міжбанківських кредитів значно зменшилась, а саме до показника 0,3% станом на кінець 3-го кварталу 2017 р., при цьому постійно демонструючи тенденцію до зниження. В абсолютному вимірі залишки у портфелі міжбанківських кредитів скоротилися з 23 854 до 2 770 млн. грн. Це свідчить про зменшення ролі міжбанківського

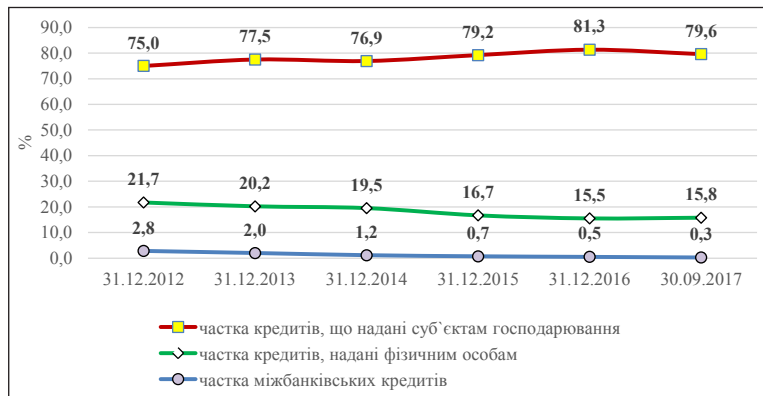

Рис. 2. Зміна структури кредитного портфеля банків України протягом 2012 р. – вересня 2017 р. (станом на кінець періоду)*

* розглянуті лише кредити, що надані резидентам

Джерело: розраховано та побудовано автором на основі [1; 2]

кредитування в регулюванні ліквідності банків, а також як джерела отримання доходів. Згідно з даними Асоціації українських банків (АУБ) лише незначна частина банків здійснювала операції з міжбанківського кредитування. Так, станом на 1 січня 2017 р. серед 96 діючих банків лише щодо 19 банків була інформація про здійснені ними операції з міжбанківського кредитування, причому на 88% цей портфель складався з міжбанківських кредитів «Райффайзен Банку Аваль» (53%) та «Укрсоцбанку» (35%). Для порівняння, станом на 1 січня 2013 р. серед 138 банків лише 26 не здійснювали кредитування інших банків [10].

За досліджуваний період зменшилась частка кредитів фізичним особам-резидентам, а саме на 5,9 п. п. до показника 15,8%. При цьому частка кредитів, наданих юридичним особам-резидентам, зросла на 4,6 п. п., а саме до 79,6%. Але, незважаючи на це, структура кредитного портфеля банків України не зазнала суттєвих змін, найбільша частка завжди припадала на кредити корпоративного сектору, на другому місці були кредити домогосподарствам, а найменша частка була у портфелі міжбанківських кредитів.

Банки своїх клієнтів можуть кредитувати як в національній, так і в іноземній валюті. Тому валютна структура кредитних портфелів (рис. 3) завжди була об'єктом вивчення, оскільки показує рівень доларизації кредитів, що є однією з основних форм прояву доларизації економіки України.

Як показано на рис. 3, обсяг кредитів юридичним особам у національній валюті завжди був більшим, ніж в іноземній, за винятком 2015 р. Станом на 31 грудня 2015 р. співвідношення між валютами становило 57/43 на користь іноземної. Загалом протягом досліджуваного періоду частка кредитів в іноземній валюті зросла з 35% до 44%. Якщо прослідкувати динаміку частки кредитів юридичним особам в іноземній валюті, то можна побачити різкий приріст у 2014 та 2015 рр.

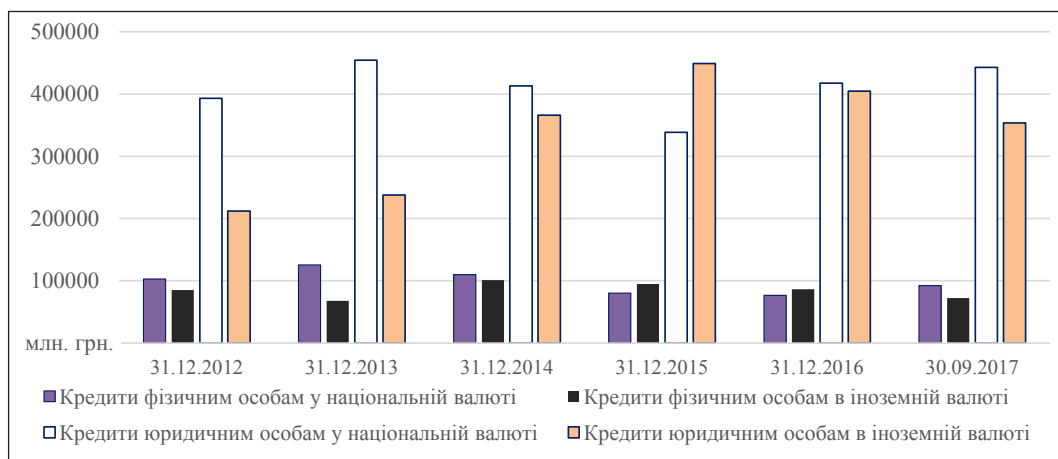

Рис. 3. Валютна структура клієнтського кредитного портфеля банків України за 2012 р. – вересень 2017 р. (станом на кінець періоду)

Джерело: побудовано авторами на основі [1]

Притому, що саме в 2014–2015 рр. кредитна активність банків була найнижчою за досліджуваний період, що дуже добре видно на рис. 3: саме в цей час залишки за кредитами в національній валюті почали демонструвати спад. Це обумовлено тим, що в цей період відбулась девальвація гривні у 1,5–2 рази [11], що потягло за собою збільшення залишків кредитів в іноземній валюті при їх перерахунку у гривневий еквівалент.

Щодо кредитування фізичних осіб, то тут є одна відмінність: у жовтні 2011 р. відбулось набрання чинності змін до законодавства України, відповідно до яких надання споживчих кредитів в іноземній валюті на території України забороняється [12]. З цього часу обсяг кредитів домогосподарствам в іноземній валюті мав би поступово зменшуватись, що і спостерігалось в 2012–2013 рр., проте потім відбулось їх різке збільшення, а потім поступове зменшення. Все це також було викликано девальваційними процесами в країні, результатом чого стало зростання частки кредитів в іноземній валюті, а саме до 54% станом на 31 грудня 2015 р., тоді як на кінець 2013 р. цей показник сягав лише 35%. Відновлення кредитування фактично розпочалося у 2017 р., в результаті чого обсяг кредитного портфеля фізичних осіб у національній валюті було збільшено на 15,7 млрд. грн., завдяки чому обсяг кредитів у гривні знову став більшим за обсяг кредитів в іноземній валюті, а отже, показник доларизації кредитів зменшився до 44% порівняно з показником 2015 р.

Якщо ж аналізувати клієнтський кредитний портфель загалом, то можна побачити, що показник його доларизації за досліджуваний період збільшився з 37% до 44%, сягнувши максимуму у 2015 р. (57%) через коливання валютного курсу. Якщо аналізувати структуру міжбанківських кредитів, то можна побачити, що переважали гривневі кредити, їх частка коливалась від 61% до 68%.

Разом з аналізом динаміки та структури кредитного портфеля банківської системи потрібно також проаналізувати його якість, уявлення про яку дадуть показники недіючих кредитів. Але перед тим, як аналізувати обсяг недіючих кредитів у кредитних портфелях банків, потрібно з'ясувати, чим є недіючі кредити та що вони в себе включають.

Недіючі кредити (nonperforming loans (NPL)), згідно рекомендаціями МВФ, є кредитами, за якими сплата основної суми та процентів прострочені: 1) на три місяці (90 днів) або більше; 2) менше ніж на 90 днів, проте, відповідно до національних норм нагляду, вважається, що обслуговування такого кредиту є «слабким» або «незадовільним» [13]. З IV кварталу 2012 р. по IV квартал 2016 р. до недіючих кредитів включалися кредити, класифіковані за IV та V категоріями якості. З I кварталу 2017 р. до недіючих кредитів включуються кредити, класифіковані за найнижчим класом: за 10 класом – кредити, боржники за якими є юридичними особами (крім банку та бюджетної установи); за 5 класом – кредити інших боржників [14].

Як бачимо з рис. 4, протягом досліджуваного періоду мала місце тенденція до збільшення недіючих кредитів у кредитному портфелі банків.

Так, з кінця I півріччя 2013 р. вони збільшились на 418 837 млн. грн. до значення 587 463 млн. грн., тобто у 3,5 рази. Притому, що кредитний портфель за аналогічний період збільшився лише в 1,8 рази. Окрім цього, на фоні поступового нарощення обсягів недіючих кредитів у I півріччі 2017 р. можна було помітити значний приріст їх частки, що пояснюється зміною підходу до класифікації кредитів.

Однак сам по собі показник обсягу недіючих кредитів не дає достатнього уявлення про якість кредитів, тому доцільно проаналізувати такі відносні показники (індикатори), як співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів та співвідношення недіючих кредитів без урахування резер-

вів до капіталу (останній, щоправда, дає більше уявлення про достатність капіталу, аніж про якість активів). Перший індикатор покликаний виявляти проблеми якості активів у кредитному портфелі, другий призначений для оцінювання потенційної дії недіючих кредитів, адже він віддзеркалює здатність капіталу банку витримати збитки, пов'язані з недіючими кредитами. Водночас здебільшого дія збитків по недіючих кредитах на капітал виявляється невизначеною, оскільки кредитор із різних причин може розраховувати на відшкодування деяких потенційних збитків (реалізація застави, інші форми пом'якшення кредитного ризику), оскільки очікуване відшкодування в разі дефолту позичальника рідко дорівнює нулю.

Як показано на рис. 4, індикатор відношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів з 2014 р. проявив стійку тенденцію до зростання, в середньому за півроку частка таких кредитів зростала на 3 п. п., отже, досягла 30,5% на кінець 2016 р. Така тенденція свідчить про постійне погіршення якості кредитного портфеля банків. Крім того, як показує світова практика, коли рівень проблемної заборгованості у кредитному портфелі перевищує 10%, то виникає загроза економічній безпеці банків. Тільки наприкінці 2013 р. спостерігалось незначне її зменшення на 2,3 п. п. порівняно з показником станом на кінець I півріччя 2013 р. Зниження цього індикатора разом зі зменшенням обсягу недіючих кредитів за це півріччя свідчить про активну й успішну роботу банків з проблемними кредитами. Водночас у I півріччі 2017 р. цей індикатор збільшився на 27,3 п. п. порівняно з кінцем 2016 р. і досяг рекордних 57,7%. Це сталося не тільки тому, що змінився підхід до класифікації кредитів, але й через те, що лише в кінці 2016 р. банки почали визнавати реальну якість свого кредитного портфеля. Суттєвий приріст був спричинений адекватним відображенням у балансі проблемних кредитів «Приватбанку» [6].

Другий індикатор, а саме відношення недіючих кредитів (без урахування резервів) до капіталу, продемонстрував такі зміни: загалом за досліджуваний період він збільшився з 35,7% до 96,3%, хоча єдиного вектору руху не мав. Так, наприкінці 2013 р. він зменшився порівняно з попереднім періодом на 5 п. п. до 30,7%. Це сталося завдяки одночасному зменшенню обсягів недіючих кредитів та нарощенню капіталу банків. Впродовж 2014–2015 рр. він продемонстрував стрімке зростання, а станом на 31 грудня 2015 р. досяг 129,0%, збільшившись

Рис. 4. Динаміка обсягу та індикаторів недіючих кредитів банків України за 2013 р. – I півріччя 2017 р. (станом на кінець періоду)

Джерело: розраховано та побудовано авторами на основі [14]

за 2 роки на 98,3 п. п., або у 4,2 рази. Причиною цього стало зменшення обсягу капіталу в банківській системі, перш за все завдяки скороченню кількості банківських установ (за ці 2 роки з ринку пішли 63 установи, а капітал зменшився зі 193 млрд. грн. до 102 млрд. грн.). До того ж постійно зростали обсяги недіючих кредитів (без урахування резервів), а саме з 59 млрд. грн. на початку 2014 р. до 131 млрд. грн. на кінець 2015 р. Як зазначалося раніше, цей індикатор віддзеркалює здатність капіталу банку витримати збитки, пов'язані з недіючими кредитами. Тому його зменшення свідчить про покращення здатності банків поглинати збитки від погіршення якості активів за рахунок свого капіталу, а збільшення – про погіршення здатності. Після досягнення максимального значення у 2015 р. цей індикатор почав зменшуватись протягом 2016 р., отже, він складав 89,4% станом на 31 грудня 2016 р. Незважаючи на те, що протягом 2016 р. ще 21 банк був виведений з ринку, обсяг капіталу в банківській системі збільшився, оскільки у 2015 р. НБУ провів стрес-тестування 20 найбільших банків, а за його результатами змусив банки виконати програми докапіталізації. Згідно з даними НБУ станом на 1 вересня 2016 р. банки вжили заходів на виконання програми докапіталізації сукупним обсягом 108 млрд. грн. [15]. У 2017 р. індикатор знову продемонстрував зростання до 96,3% переважно за рахунок зростання обсягу недіючих кредитів на фоні нарощення капіталу банками. Так, капітал за I півріччя 2017 р. збільшився на 14 млрд. грн., а недіючі кредити – на 22 млрд. грн.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами аналізу кредитної діяльності банків України за 2012–2017 рр. ми можемо відзначити такі тенденції, що були притаманні формуванню кредитного портфеля.

1) Частка кредитів у активах банківської системи України коливалась в межах 58–70%, що є досить високим показником, а також свідчить про те, що кредитування для банків, з одного боку, залишається основним видом діяльності, а з іншого боку, підвищує ступінь ризикованості банківських операцій в результаті зниження диверсифікованості активів. Проте в останні 3 роки простежується тенденція до зниження цієї частки, що спричинено переважно нарощенням банками операцій з цінними паперами.

2) За 2012–2017 рр. банки наростили обсяги своїх кредитних портфелів з 842 839 млн. грн. до 1 020 850 млн. грн., проте стабільної тенденції до зростання не було, а останніми роками спостерігалось зниження темпів приросту.

3) Структура кредитного портфеля в розрізі типів клієнтів та суб'єктів кредитування зазнала незначних змін. Частка портфеля міжбанківських кредитів скоротилась з 2,8% до 0,3%, а частка клієнтського портфеля – з 96,7% до 95,4%. В межах кредитного портфеля клієнтів-резидентів частка кредитів фізичним особам зменшилась на 5,9 п. п. до показника 15,8%, а частка кредитів, наданих юридичним особам, навпаки, зросла на 4,6 п. п., а саме до 79,6%.

4) В клієнтському кредитному портфелі переважають кредити, надані в національній валюті, проте їх частка демонструє тенденцію до зниження, оскільки за аналізований період частка кредитів в іноземній валюті зросла з 37% до 44%. Валютна структура міжбанківського кредитного портфеля не зазнала змін навіть з урахуванням того, що обсяг кредитів зменшився в декілька разів.

5) Протягом досліджуваного періоду мала місце тенденція до збільшення обсягів недіючих кредитів, що свідчить про погіршення якості кредитних портфелів. До того ж індикатор співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів показав значний приріст і сягнув 57,7% станом на 30 червня 2017 р. Другий індикатор – співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу – також суттєво збільшився, а саме до 96,3%, а його збільшення віддзеркалювало зменшення здатності банків поглинати збитки від погіршення якості активів за рахунок свого капіталу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
2. Огляди фінансових корпорацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
3. Річний звіт Національного банку України за 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=8253030>.
4. Аналітичний огляд банківської системи України за 2014 р. / Національне рейтингове агентство «Рюрік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2014.pdf.

5. Річний звіт Національного банку України за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=31669311>.

6. Огляд банківського сектору. – 2017. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37591358.

7. Огляд банківського сектору. – 2017. – № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37591358.

8. Річний звіт Національного банку України за 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49064031>.

9. Огляд банківського сектору. – 2017. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>.

10. Аналітика: показники банківської діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_arhive_docs&show=2017.

11. Середньозважений курс на міжбанківському ринку (на час встановлення офіційного курсу гривні) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/control/uk/allinfo>.

12. Про споживче кредитування : Закон України від 15 листопада 2016 р. № 1734-VIII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

13. Глосарій банківської термінології [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123459.

14. Статистика індикаторів фінансової стійкості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575.

15. Банки на 1 вересня 2016 р. вжили заходів на виконання програми докапіталізації обсягом 108 млрд. грн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36508371.

REFERENCES:

1. Kredyty, nadani depozytnymy korporatsiiami (krim Natsionalnoho banku Ukrainy) [Loans granted by deposit-taking corporations (excluding National bank of Ukraine)]. Available at : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1 (in Ukrainian).
2. Ohliady finansovykh korporatsii [Surveys of financial corporations]. Available at : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1 (in Ukrainian).
3. Richnyi zvit Natsionalnoho banku Ukrainy (2013) [Annual Report of the National bank of Ukraine]. Available at : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=8253030> (in Ukrainian).
4. Analitichnyi ohliad bankivskoi systemy Ukrainy za 2014 rik (2014). Analytical review of the banking system of Ukraine]. Available at : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2014.pdf (in Ukrainian).
5. Richnyi zvit Natsionalnoho banku Ukrainy (2015). [Annual Report of the National bank of Ukraine]. Available at : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=31669311> (in Ukrainian).

6. Ohliad bankivskoho sektoru (2017). [Banking Sector Review], vol. 3. Available at : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37591358 (in Ukrainian).

7. Ohliad bankivskoho sektoru (2017). [Banking Sector Review], vol. 4. Available at : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=37591358 (in Ukrainian).

8. Richnyi zvit Natsionalnoho banku Ukrainy (2016). [Annual Report of the National bank of Ukraine]. Available at : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=49064031> (in Ukrainian).

9. Ohliad bankivskoho sektoru (2017). [Banking Sector Review], vol. 2. Available at : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516> (in Ukrainian).

10. Analitika: pokaznyky bankivskoi diialnosti [Analytics: indicators of banking activity]. Available at : http://aub.org.ua/index.php?option=com_arhive_docs&show=2017 (in Ukrainian).

11. Serednozvazhenyi kurs na mizhbankivskomu rynku (na chas vstanovlennia ofitsiinoho kursu hryvni

[Average weighted exchange rate on the interbank market (at the time the official hryvnia exchange rate is set)]. Available at : <https://bank.gov.ua/control/uk/allinfo> (in Ukrainian).

12. Pro spozhyvche kredytuvannia : Zakon Ukrainy [The Law of Ukraine "On Consumer Lending"]. Available at : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (in Ukrainian).

13. Hlosarii bankivskoi terminolohii [Glossary of banking terminology]. Available at : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123459 (in Ukrainian).

14. Statystyka indykatoriv finansovoi stiiikosti [Financial Soundness Indicators]. Available at : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575 (in Ukrainian).

15. Banky na 1 veresnia 2016 roku zdiisnyly zakhody na vykonannia prohramy dokapitalizatsii obsi-ahom 108 mlrd. hrn [As of 1 September 2016, Banks Increased Capital Levels by a Total of UAH 108 Billion as Part of the Implementation of Recapitalization Programs]. Available at : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36508371 (in Ukrainian).

Netrebchuk L.A.Senior lecturer, Chair of Banking
Kyiv National University of Trade and Economics**Petrychenko A.S.**Student
Kyiv National University of Trade and Economics

ANALYSIS OF THE TRENDS IN CREDIT PORTFOLIO BUILDING IN UKRAINIAN BANKS

Lending is one of the most important banking operations that ensures the stability of the bank and, as a result, affects the stability of the system as a whole; therefore, the analysis of credit activity is exceedingly important. Volume and quality of credit portfolio building data are used for analysis of current activity, control over disbursement of loans, operational portfolio management and vectors of changes in banks credit activity selection.

Over the past five years Ukrainian banks have increased their credit portfolios by 22.4%. However, no unified trend in changing credit portfolios volumes was detected: if in 2013 banks carried on more or less active credit activity, then during 2014–2015, banks credit activity was low – after all the volume of loans granted under new contracts has decreased. This can be explained by funding base reduction, deterioration of the payment discipline of borrowers, high level of uncertainty concerning further economic development, which made banks to assess financial state of borrowers more critically. The increase in the volume of lending portfolios during 2014 was caused by substantial devaluation of the national currency, which affected the growth of credit balances in UAH equivalent. In 2015, due to the high risk of non-payment and sizeable cumulative portfolios of bad debts, banks have been focusing mainly on debt restructuring. In 2016, the credit activity of banks remained on low level, though in the second half of the year lending has grown a little, driven by loans to state monopolies and large agrohholdings. The volume of foreign currency loans being restructured in the hryvnia ones has grown, thus improving the prospects of debt servicing by borrowers. In addition, in 2016, the decline in the cost of funding allowed banks to cut rates on loans, but the cost of new loans still remained high. In experts view, one and a half years after the decline in the cost of deposits, the cost of loans should decrease, but, on December 15, 2017, the National Bank of Ukraine again raised the discount rate, which is a benchmark for banks in the setup of loans rates.

The share of loans in banks assets remains rather high. Its increase indicates an expansion of banks credit activities and an increase in risk exposure as a result of the level of diversification of assets down-drift. Against this background, it should be noted that since 2015, the share of loans in assets of the banking system of Ukraine gradually started to decrease. The reason for this was the banks moderateness while credit granting and the increase in securities is trading; in particular, the National Bank exerted influence on interbank credit market interest rates with the help of liquidity withdrawal operations by way of flotation of its own deposit certificates.

Credit portfolio consists of two components – interbank and clients'. Analyzing such a structure, it should be noted that the share of interbank loans has significantly diminished, constantly demonstrating a downward trend. This indicates a decreasing role of interbank lending in the formation of the funding base of the banks. As of 01.01.2017, out of 96 operating banks, only about 19 banks had submitted information on their interbank lending operations, with 88% of the portfolio being "Raiffeisen Bank Aval" (53%) and "Ukrsofsbank" (35%) loans.

Banks can provide their clients with loans both in national and foreign currency. Therefore, the currency structure of lending portfolios has always been the subject of study, as it demonstrates the level of dollarization of loans, which indirectly influences the dollarization of the Ukrainian economy. The volume of loans in the national currency to legal entities has been always higher than in foreign currencies, with the exception of 2015, when the devaluation of the hryvnia was 1.5–2 times. As distinct from lending to individuals. In October 2011, consumer lending in foreign currency was prohibited. And while some time one could see an excess of the share of loans in foreign currency, the restoration of lending in 2017 provided for the reduction of dollarization of loans to 44%.

The quality of the credit portfolio is a self-contained aspect of the analysis, the notion of which can be demonstrated by the indices of non-performing loans. During the period under review, a tendency of the volume of non-performing loans multiplying by 3.5 times, against a portfolio growth of only 1.8 fold, was in evidence. This can be accounted for by a change in the credit classification handling, and also denotes a deterioration in the quality of credit portfolios - the indicator of the inactive loans to gross loans ratio (which reveals problems with the quality of the lending portfolio) showing a significant increase and reaching 57.7%; the indicator of the ratio of inactive loans to the capital has also increased to 96.3%, and its increase reflects a decrease in the ability of banks to absorb losses caused by the deterioration of the quality of assets at the account of their capital.